

Ny næring i gamle bygg i strandsona

Rettleiarhefte 2014

Børnes. Ordet er frå den tida då segl var framdrifta for båtar, her på neset var det vind og dei fekk "bør" i seglet.

Foto: Sverre Sangolt

Bakgrunn for rettleiarheftet

Mange naust og sjøhus i strandsona forfell grunna manglande vedlikehald. Bygningane vart opphavleg nytta til ulike næringsaktivitetar. Regelverket har vore vanskeleg å setja seg inn i, og mange har ikkje sett seg råd til å setja bygningane i stand, utan at dei kan brukast til ny aktivitet som kan forsvara store investeringar.

Tretti eigrarar av bygningar i strandsona deltok i prosjektet "Ny næring i gamle bygg i strandsona". Prosjektet vart gjennomført 2011 til 2013, og vart finansiert av Fylkesmannen i Hordaland og kommunane Sund, Austevoll, Bømlo og Radøy.

Korleis kan **du** som eigar gå fram for å få realisert draumen om å bruke naustet eller sjøhuset ditt til ny næringsverksem? Rettleiarheftet vil opplyse om regelverket, kva som er mogleg å få til, og korleis du kan gå fram for å setje bygningen din i stand.

Om ”Ny næring i gamle bygg i strandsona”

Leiar i styringsgruppe for dette prosjektet var ordførar Ove Trellevik i Sund kommune. Medlemmer i styringsgruppa var ordførar Helge Andre Njåstad, Austevoll kommune, ordførar Odd-Harald Hovland, Bømlo kommune, ordførar Jon Askeland, Radøy kommune, Sverre Sangolt, initiativtakar og representant for nausteigarane, landbruksdirektør Ole Bakkebø, Fylkesmannen i Hordaland og fylkeskonservator Per Morten Ekerhovd, Hordaland fylkeskommune.

Prosjektansvaret har Sigmund Kernes i Gode Sirkilar AS hatt, og Asbjørn Stavland i Det Kongelige Selskap for Norges Vel var prosjektleiar.

Dei fleste bileta som er brukta i hefte er tatt av Sverre Sangolt. Inger Elise Økland, Vest Næringsråd har skrive intervju med nausteigarane Sverre Sangolt og Karsten Høyland. Fagsjef Svein Konnerud, Fylkesmannen i Hordaland og fylkeskonservator Per

Morten Ekerhovd har medverka til teksten som tek for seg plan- og bygningslova og kulturminnelova i kap. 2. Skatteetaten har gjeve informasjon til kap. 3 om næringaktivitet, skatt og mva.

Styringsgruppa har vore medansvarleg for innhaldet i heftet, og det er brukt viktig informasjon frå kommunane, Fylkesmannen i Hordaland, Hordaland fylkeskommune og eigarane av nausta. Arkitekt Roald Landøy, Hordaland fylkeskommune, seniorrådgjevar Steinar Sørli, Fylkesmannen i Hordaland, teknisk sjef Toralf Meling, Bømlo kommune, spesialrådgjevar Bjørn Wefring, Austevoll kommune og nausteigar Kåre Spissøy har òg gjeve viktig informasjon til rettleiarheftet.

Asbjørn Stavland (red.)

Innhald

1. Liv laga i strandsona.

Intervju med nausteigar Sverre Sangolt

2. Kva seier lovverket til ny bruk av bygningane i strandsona?

3. Når driv du næring, og kva må du spesielt passe på?

4. Korleis går du fram for å få realisert draumen?

5. Korleis søker du om løyve til tiltaket?

6. Kven kan hjelpe deg med plan og realisering av tiltaket?

7. Er det mogleg å søkje om finansiering?

**8. Døme på ny bruk. Frå salteri til møterom.
Intervju med nausteigar Karsten Høyland**

Sangolt. Foto: Sverre Sangolt

Golta. Foto: Asbjørn Stavland

1. Liv laga i strandsona

Sverre Sangolt fotograferte 500 naust og sjøbuer i Sund kommune. Desse bileta var viktig dokumentasjon som var med og vekte nøkkelpersonar hjå Sund kommune og Fylkesmannen i Hordaland.

Sangolt sitt fotoarkiv er grunnlaget for prosjektet «Ny næring i gamle bygg i strandsona» og rettleiarhefte, som vil gjera det enklare for nausteigarar å setje draumar ut i live. Fotografia av dei forfalne nausta sommaren 2008 sette kystkultur på agendaen i Hordaland hjå Fylkeskommunen, Fylkesmannen og kommunane som deltok i prosjektet.

«Ryddigare strandsone»

- Gamle foto viser ei ryddigare og meir «skikkeleg» strandsone. I dag er det låg aktivitet i nausta, og mange som ønskjer å skape ny aktivitet i nausta sine har kjempa med eit utfordrande regelverk. Eg er oppteken av å ta vare på nausta og kystkulturen, seier Sverre Sangolt.

Fiske med landnot var stort i Sund. Der var fleire fiskarar i Sund kommune enn i Rogaland Fylke for hundre år sidan.

Sangolt tok kontakt med Gode Sirklar, og i samarbeid med Fylkesmannen fekk dei framgang i prosjektet. No er dei siste av i alt 20 naustpilotar, fordelt på fire kommunar, i ferd med å bli godkjente. Sangolt har vore med i styringsgruppa for prosjektet.

Nausteigarane som ventar på godkjenning er klare til å betale for å setje bygningane i stand og skape berekraftig aktivitet, til dømes overnatting og anna turistretta næring – opplevelingar mange vil betale for.

Utsjånad viktig

Sangolt har sett utviklinga; aktiviteten i nausta minkar. No håpar han at fleire nausteigarar skal bli inspirerte og at fleire av nausta som står til nedfalls skal få nytt liv.

Ei av dei største utfordringane for ein del naust er å få lovlege utsleppsløyve, privatisering av strandsona og estetikk.

- Ein nyttar ikkje dei same vindauge i naustet, som i huset og garasjen. Ein set ikkje opp gjerde rundt naustet. Ta omsyn til krav og retningsliner - så får du dispensasjon, tilrår han.

Tydelegare retningsliner

Plan- og bygningslova er uendra, men retningslinene og praktiseringa etter arbeidet med dette heftet er tydelegare for sakshandsamarane. Håpet er at nausta skal få ein plass som næring i framtidige kommuneplanar.

Ringverknadene av opprusting i strandsona kan bli store. Dersom eitt av fem naust i Sund kommune vert rusta opp for ein million kroner kvar, gjev det 100 millionar kroner i omsetnad for næringslivet i regionen – før drifta er i gang.

Sverre Sangolt. Foto: Inger Elise Økland

Sangolt. Foto: Inger Elise Økland

2. Kva seier lovverket til ny bruk av bygningane i strandsona?

Først er det viktig å finne ut kva planstatus bygningen din og området har i kommuneplanen, og kva hovudreglar som gjeld.

Planstatus der bygningen din ligg kan vera ulik:

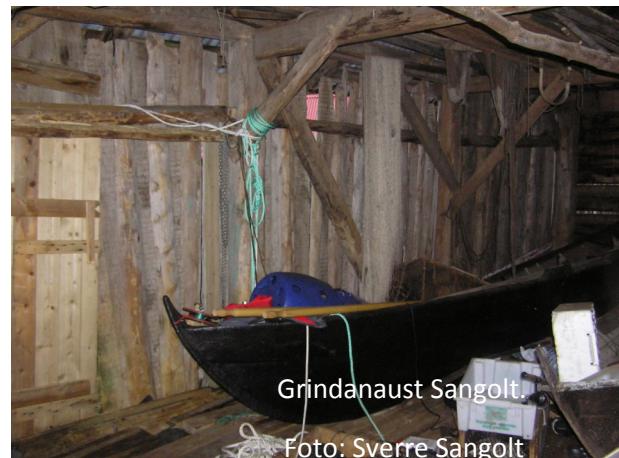
1. LNF (Landbruk, natur og friluftsområde)
2. Naustområde (kommunen har sett av område til naust)
- 3: LNF-spreidd
4. Regulert område til andre formål.
5. Næringsområde

Kva planstatus bygningen din har får du informasjon om fra kommunen.

Bu for overnatting under landnotfiske.

Golta. Foto: Sverre Sangolt

Grindanaust Sangolt.

Foto: Sverre Sangolt

Plan og bygningslova skal alltid fylgjast, og for å få dispensasjon vert det stilt strenge krav til kva type bygning det er.

- Eldre bygningar treng vedlikehald, men forfallet kan ikkje ha kome for langt. Då blir det ny bygning og tiltaket må vurderast som det.
- Det vert ikkje gitt løyve til privat bruk for eigar, slik som til bustad, hytte eller eige fritidsbruk. Då er det ikkje næringsverksem.
- I utgangspunktet er det ikkje tale om å byggje om eller byggje på i vesentleg grad utover å setja bygningane i stand og utbetre dei til den bruk som er aktuell. Vi ser ikkje på vesentlege arbeid i terren m.m.
- Det er ei positiv haldning til å setja i stand slike bygningar som nemnt ovanfor, samt å gi samtykkje til næringsdrift i bygningane. Det er ikkje grunn til å handsame ulikt uansett kva sone eller status ein har, og som kommunen er i etter dei statlege planretningslinene for strandsoneforvaltninga.

Råd til eigarar av bygningar for planlegging av tiltak

- Tiltaka skal handsamast på vanleg måte etter plan og bygningslova.
- Tiltak knytt til bygningen som veg fram, parkeringsplass, og tilbygg må vurderast som tilsvarende tiltak i det aktuelle området. Dette er meir restriktivt. Andre bygningar skal plasserast lengre frå sjø. Tilbygg skal skje på den sida av bygningen som vender frå sjø m.m. Terrengrønngrepa skal vere så små som mogleg og ferdsla i strandsona skal ivaretakast. Reglane for tiltak i strandsona skal ivaretakast for slike tilleggstiltak.
- Tiltaket skal ikkje gjera bygningen om til bustad eller hytte for eigar, hans slekt eller familie. Når tiltaket er regulert i arealplan til næring, vil planformålet vere eit hinder for å bruke bygningen som eigen privat bustad, hytte eller til eige fritidsformål.

- Vert bruken av bygningen endra og mister ein nødvendig funksjon på eigedomen, til dømes eit naust, skal ikkje det gi grunnlag for samtykke til å bygge nytt naust. Dersom ein vil ha endra bruken av bygningen, er det eit val som ein gjer og gjev ikkje grunnlag for å få oppført anna bygning for det som tek bort.
- Kommunen må ta stilling til om tomt for bygningen og tiltaket skal kunne skiljast ut frå restiegedomen.
- Bruken av dei aktuelle bygningane må vere i samsvar med planformålet i arealdelen i kommuneplanen eller reguleringsplanen. Bygningane kan ligge i område med ulike planformål etter arealplanen. Det kan vere samsvar mellom den bruken ein tenkjer seg i bygningen og planformålet. Då er dette i orden. Dersom det ikkje er tilfellet, må eigar søkje om planendring.
- Mange bygningar ligg LNF-område. Då vil det ofta vere nødvendig å endre formålet til næring. Bygningen kan inngå i eit næringsområde, eller som spreitt næring i LNF.
- Utgangspunktet er at tiltak som ikkje er knytt til landbruksdrift treng endring av planformålet frå LNF. Summert opp kan ein seie at dersom tiltaket ligg på ein landbrukseigedom som ikkje er i sjølvstendig drift, vil tiltaket krevje reguleringsplan eller endring av kommuneplanen.

For at tiltaket skal gå inn under LNF-kategorien må det vere knytt til produksjon på garden eller garden sin trong for varer og tenester.
- Til dømes kan serveringsverksemد bygd på garden sine produkt, reknast som tiltak under landbruksomgrep. Rein turist- eller utleigeverksemد går ikkje inn under LNF-omgrep. Det er næringsformål.
- Rettleiaren *"Plan- og bygningslova og Landbruk Pluss"* syner døme på kva som går inn under landbruksomgrep (såkalla stadbunden næring) og kva som ikkje gjer det.

Andre lover som kan få betydning for bygningen

Kulturminne:

Kulturminneloven § 2. Kulturminner og kulturmiljøer - definisjoner.

"Med kulturminner menes alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til.

Med kulturmiljøer menes områder hvor kulturminner inngår som del av en større helhet eller sammenheng.

..Etter denne lov er det kulturhistorisk eller arkitektonisk verdifulle kulturminner og kulturmiljøer som kan vernes. Ved vurdering av verneverdier kan det i tillegg legges vekt på viktige naturverdier knyttet til kulturminnene."

Mange eldre sjøhus er fine kulturminne og dei er ofte å finna i miljø med fleire liknande bygningar.

Miljøet eller det einskilde huset sin kulturminneverdi vert vurdert i kvar enkelt sak.

Den heng ofte saman med alder, men kan også vise til spesiell form, særmerkt utsjånad eller at huset og miljøet er lite endra. Kulturminneverdien er retningsgjevande for kva lovverk som skal leggjast til grunn i handsaminga av istandsettings- og tilretteleggingstiltaka. Dei kulturminna som har nasjonal verdi er gjerne freda med heimel i kulturminnelova og forvaltast av fylkeskommunane og Riksantikvaren. Dette er berre eit fåtal hus. Dei aller fleste er lokale kulturminne og vert handsama i kommunen si forvalting etter plan- og bygningslova.

Kulturminne er ressursar for kunnskap, opplevelingar og bruk. Vern gjennom bruk er ein god strategi for dei aller fleste kulturminna, også ved sjøen. Med god planlegging kan tilrettelegging for ny bruk som regel gjerast utan at ein øydelegg eller set kulturminnet i fare.

Regelverket kan vera samansett og komplisert .

Det er ikkje særlege reglar for denne typen bygningars etter Kulturminnelova. Det gjeld dersom bygningane er bygt etter 1850.

Kulturminnelova vedtar i freda bygningars, men kan ikkje regulera bruk utover dei fysiske endringane på bygningane.

I prinsippet er alle endringar forbode, men kan tillatast ved dispensasjon.

I ein del bygningars som er freda både nye og eldre, er føresetnadane at endringane for ny bruk vert tillate ved dispensasjon.

I tillegg vert endringar for ny bruk styrt gjennom tilskot og vilkår for tilskot.

Skoge i Sund. Foto: Sverre Sangolt

Del av grindanaust..

Førdestraumen. Foto: Sverre Sangolt

Dispensasjonar:

Dersom tiltaket ikkje er lokalisert i arealdelen på plankaret i kommunen, må det søkjast om dispensasjon som skal grunngjenvæst.

Når ein søker dispensasjon er tilhøva i strid med gjeldande plan, og ”alle endringar vil dermed vera i strid med denne planen”

Endringane i dispensasjonssøknaden må alltid vera:

- I tråd med plan- og bygningslova
- Tiltaket må innarbeidast i revideringa av nye kommunale planar.

Andre lover, forskrifter og retningslinjer

Ansvar i forhold til TEK 10 (Byggteknisk forskrift.

Direktoratet for byggkvalitet)

For at TEK 10 skal brukast er det snakk om søknadspliktige tiltak, og nedanfor er det nemnt kva som er søknadspliktig, og lover som vert brukt.

Bruksendring: Plan- og bygningslova (Pbl) § 20-1

Restaurering: Pbl § 20-1 ("vesentleg reperasjon")

Ombygging: Pbl § 20-1 ("vesentleg endring")

Eksisterande bygningar: Då gjeld krav som er relevante for tiltaket § 31-2

Tryggleik ved brann: TEK10 kap. 11

Rømming: TEK10 §11-14

Universell utforming: TEK10 § 12-1

Unntak om energi: TEK10 §14-1

Tre vilkår for unntak i eksisterande bygninger:

- "urimelege kostnader"
- "forsvarleg"
- "naudsynt for å sikre hensiktsmessig bruk"

Søknad om fråvik fra TEK10 skal innehalde:

- Kvifor krava ikkje kan oppfyllast
- Kompenserande tiltak for å redusera effekten av at krava vert fråvike

Er det krav til estetikk og arkitektonisk utforming?

Det er konkrete krav frå Fylkeskonservatorene til bygningar i strandsona. Detter er for å unngå ein sprikande byggeskikk.

Bygningsmassen i strandsona skal utviklast over tid , og rettleiing vert gitt av Fylkeskonservatorene og Riksantikvaren.

For å oppretthalda den visuelle standaren er det konkrete tilhøve som må ivaretakast ved reparasjon og bygging av naust og sjøhus.

Spissøy. Foto: Kåre Spissøy

Glesnes. Foto: Sverre Sangolt

3. Når driv du næring, og kva må du spesielt passa på?

Bygningane kan nyttast til næringsverksemd. Kva type næring som er lov kan vera definert i kommuneplanen.

Inntektsgjenvande aktivitet er eit meir utvida omgrep enn næring.

Ei registrering etter meirverdiavgiftslova medfører ikkje automatisk at næringsverksemd vert lagt til grunn ved likningshandsaminga.

Næringsverksemd er ikkje klart definert i lovverket.

Aktiviteten må:

1. Ta sikte på å ha ei viss lengd
2. Ha eit visst omfang
3. Vera eigna til å gje overskot
4. Drivast for skattytars rekning og risiko

Skatteetaten vil gje deg meir utfyllande informasjon knytt til aktivitet og næringsverksemd i bygningane. Andre spørsmål som t. d. vedkjem produksjon av mat i bygningane, vil Mattilsynet kunne gje informasjon om.

Lubbesild til tørk. Moden når gauken kjem i mai.

Foto: Sverre Sangolt

4. Korleis går du fram for å få realisert draumen?

Tilstandsrapport

Ei fagleg vurdering av aktuelle bygningar kan utarbeidast av konsulent eller arkitekt.

Konsulenten/arkitekten vil i lag med eigar, gå gjennom bygningen, vurdere bygningen sin tilstand, og gje råd om aktuelle tiltak som må gjerast.

Tilstandsrapporten bør innehalda desse elementa.

- Kort tilstandsvurdering av bygningen
- Bygningselement/konstruksjonar som bør skiftast/utbetrast
- Spesielle arkitektoniske/antikvariske kvalitetar ved bygningen som bør takast omsyn til under restaurering/ombygging
- Krav til brannsikring, rømmingsvegar, sprinklar, isolasjon, vatn og avløp m.m.

- Skissera eit grovt kostnadsoverslag for restaurering/ombygging tilstrekkeleg for at grunneigar kan fatta vedtak om vidare framdrift.
- Kostnadsoverslaget er rettleiande og juridisk uforpliktande, men basert på erfaringstal for tilsvarande tiltak.
- Markering av relevant lovverk og samtykkje frå styresmaktene som er naudsynleg for å gjennomføra aktuelle planar.

Forretningside

Eigar av bygget bør utarbeida ein forretningsplan for ny næringsverksemnd i tilknyting til bygget .

Det kan vera ulike typar næring i bygningane, og tiltakshavar vil kunne få hjelpe til å utarbeida forretningsplan saman med etablerartenesta, eller nettverket som er etablert.

5. Korleis søker du om løyve til tiltaket ?

Søknad til kommunen.

Avhengig av type tiltak som gjev bruksendring, bør du kontakte kommunen i høve spørsmål om søknadsplikt for tiltaket og kva tiltak som treng dispensasjon.

Krav til opplysningar i søknaden om dispensasjon:

Kommunen si vurdering i saka, og om vilkåra for dispensasjon er oppfylt.

Verknadar på naturmiljøet, og eventuelt ei vurdering etter naturmangfaldslova.

Tidlegare vedtak og historikk i saka.

Tydeleg skildring, teikningar og illustrasjonar av dei omsøkte tiltaka, storleik og plassering i terrenget.

Arealføremål i gjeldande kommuneplan.

Parkeringsplass.

Gards- og bruksnummer for eigedommen.

Kva arealføremål eller føresegn tiltaket krev dispensasjon frå.

Plankart i fargar, og flyfoto der tiltaket er merka av.

Oversiktskart der tiltaket er merka av.

Mangersvågen. Foto : Jan Floen

6. Kven kan hjelpe deg med plan og realisering av tiltaket?

Kommunen

I kommunen kan du få informasjon om planstatus i arealdelen til kommuneplanen, for å avklara kva egedommen kan få løyve til av tiltak på eksisterande bygning. I kommunen vil du òg få kjennskap til om det må søkjast om løyve i eit regulert område, eller om det må søkjast om dispensasjon.

Fylkesmannen

Fylkesmannen må godkjenne ein dispensasjonssøknad. Hos landbruksavdelinga hos Fylkesmannen er det utarbeida ei handbok «*Ny bruk av ledige landbruksbygg*» som er ein god rettleiar og inspirasjonskjelde til ny bruk av ledige bygningar.

Fylkeskommunen

I fylkeskommunen kan Fylkeskonservatorkontoret gje rettleiing om estetikk, arkitektonisk utforming og

byggeskikk. Fylkeskonservatoren har eigne retningslinjer for ivaretaking av viktige kulturminne og arkitektonisk kulturarv. Bygningane som vert sett i stand, må ikkje mista sitt sær preg. Estetikk og arkitektonisk utforming i strandsona må planleggjast ved istandsetjing, og endringar av bygningen.

Etablerarteneste i kommunane

Kommunane har ulike måtar å gje rettleiing og hjelp til dei som ønskjer å starta ny verksemd.

I Sund, Fjell, Øygarden og Askøy har personell i Servicetorga kompetanse til å rettleia etablerarar, der dei samarbeider i Etablerarforum Vest, eit tiltak i regi av Gode Sirklar AS. I Nordhordland samarbeider kommunane om etablerarteneste gjennom Team Nordhordland. I Sunnhordland samarbeider kommunane om etablerertenesta gjennom Samarbeidsrådet.

I tillegg har kommunane leiarar med spesielt ansvar for næringsliv og landbruk.

7. Er det mogleg å søkje om finansiering?

Når du har løyve til å setja i gang med tiltaket, er det flere moglege finansieringskjelder:

Norsk Kulturminnefond

Norsk Kulturminnefond kan gi støtte til sikring av bygningen.

Kommunane, landbrukskontora

Tilskotsordninga spesielle miljøtiltak i jordbruket vert forvalta av kommunane. Tilskot kan løvvast til restaurering av freda og verneverdige bygningar i landbruket. Krav til søkjar er at ein har rett til produksjonstilskot i jordbruket.

Hordaland fylkeskommune

Fylkeskommunen har litt midlar, og kan gje støtte til bygningar med stor kulturhistorisk verdi.

Innovasjon Norge

Dei kan gje etableringsstøtte til ny næringsaktivitet.

Allmennytige fond

Det er nokre allmennytige fond som kan gje støtte til kulturarvprosjekt. Døme på slike fond er sparebankar, forsikringsselskap m. v.

Krav til eigenkapital

Det er krav til omfattande eigenkapital, og den varierer etter kva type investeringar og andre kostnader i tiltaket. Krav til eigenkapital vert gjort greie for hos dei som gir støtte.

Stolmavågen: Maleri av Bjørn Wefring

8. Døme på ny bruk. Frå salteri til møterom

- Det er mange som vil betale for å få sitje på brygga med ei bøtte ferske reker, seier Karsten Høyland.

Han er ein av nausteigarane som har fått dispensasjon til å ruste opp sjøhuset til næringsformål gjennom prosjektet «Ny næring i gamle bygg i strandsona».

- Eg meiner at denne prosessen er eit av dei viktigaste tiltaka som er gjort for å ta vare på kystkulturarven vår. Bygninane vart opphavleg brukt til næring, og det er positivt om ein klarer å skape ny, berkräftig næringsverksemd i dei, meiner Høyland.

Han er klar til å investere i det gamle sjøhuset sitt og skape ny verksemd, sjølv om kostnadene er store.

Held på sjela. Sjøhuset til Høyland var eit salteri som vart sett opp på Steinsland ved århundreskiftet, og brukt av fiskarar. Under og etter andre verdskrigen budde det folk i huset, noko «husmorvindauga»

frå nyare tid vitnar om. Dei skal bytast ut med nokre som liknar meir på dei originale vindaugea ein brukte i sjøhus for hundre år sidan, fortel Høyland.

- Eg vil halde på særpreget og sjela i sjøhuset, men samstundes nytte det på ein moderne og fleksibel måte langt inn i framtida, seier Høyland, som i første rekke vil nytte seg av tilbodet som kontor og representasjonsfasilitet for selskapa sine i Hoyland Gruppen.

- Dette er noko anna enn eit møterom med svarte stolar og kvite veggar, seier han.

Foto: Inger Elise Økland

Steinsland. Karsten Høyland

Tek vare på det gamle

Høyland ønskjer ôg å leige ut bygningen til overnattingsgjestar. I kontorromma til Hoyland Gruppen står gamle møblar som han har teke vare på og skal innreie sjøhuset med.

Forretningsmannen rosar Fylkesmannen for å ha kome nausteigarane i møte på ein usedvanleg god måte gjennom prosjektet. Han tilrår andre som ønskjer å ruste opp nausta sine og skape ny næring i dei, om å ha tolmod og ikkje gje opp. Mange møter byggtekniske utfordringar, ôg hinder i lovverket.

- Ikkje gå på akkord med intensjonane i regelverket, ikkje provoser nokon. Set deg inn i retningslinene og ta omsyn til estetikken. Hent støtte frå eldsjeler og støttespelarar rundt deg, seier Høyland, som meiner det er viktig å vera fleksibel i prosessen.

Høyland har restaurert fire andre bygningar på familiengarden på Steinsland i Sund kommune, sjøhuset er den femte bygningen. Garden representerer den tradisjonelle fiskarbonden.

Naust på Steinsland. Foto: Inger Elise Økland

Steinsland. Foto: Inger Elise Økland

Nyttig info: Naustforeininga Nytt i Naust: www.naust.org

Fylkesmannen i Hordaland: <http://www.fylkesmannen.no/Hordaland/>

Norsk Kulturminnefond: <http://www.kulturminnefondet.no/soknad/>

Hordaland fylkeskommune: <http://www.hordaland.no/>

Innovasjon Norge: <http://www.innovasjonnorge.no/>

Gode Sirklar AS: <http://godesirklar.no/>

Det Kongelige Selskap for Norges Vel: <http://www.norgesvel.no/ny-naering-i-gamle-naust.318793.no.html>

Frå ei lita notbu. Foto: Sverre Sangolt